

მარინა მუყერაშვილი

სოციალური ქსელების ენის რამდენიმე თავისებურებისათვის

სოციალური ქსელი არის საერთაშორისო სერვისი, სადაც ადამიანებს საშუალება ეძლევათ მსოფლიო მაშტაბით დაუკავშირდნენ ერთმანეთს, მოიძიონ საჭირო ინფორმაცია და გაუზიარონ ერთმანეთს თავისი ინტერესები, შეხედულებები, მოსაზრებები თუ სხვა. სოციალური ქსელების გამოყენება აქტიურად ხდება დღეს ყოფაცხოვრებისათვის საჭირო თითქმის ყველა სფეროში.

ტერმინი “სოციალური ქსელი“ გასული საუკუნის ოცდაათიან წლებში ამერიკელმა სოციოლოგებმა დაამკვიდრეს, ისინი ადამიანებს შორის არსებულ ურთიერთკავშირებს სწავლობდნენ და ერთგვარი დიაგრამების სახით გამოსახავდნენ და სწორედ ამ სახის ვიზუალიზებულ ადამიანთა საზოგადოებას უწოდეს. შემდეგ კი ინტერნეტში გადაინაცვლა²².

დროთა განმავლობაში სოციალური ქსელები გამრავლდა და უკვე რამდენიმე სოციალური ქსელი არსებობს მაგალითად: **facebook, tviter, odnoklassnik, google+, forumi** და სხვა.

დღეისათვის სოციალური ქსელებით ყველა თაობის და ყველა ქვეყნის ადამიანი დაინტერესებული და აქტიურად იყენებს.

ქართველ მოსახლეობას სოციალურ ქსელებში აშკარად ეტყობა ინგლისური ენის გავლენა, რაც შემდგომ როგორც წერით, ასევე ზეპირ მეტყველებაშიც აისახება.

სოციალურ ქსელებში ურთიერთობა გამარტივებულია, ადამიანები აზრების გაცვლა-გამოცვლას სწრაფად ახერხებენ, მაგრამ აქ გავრცელებული წერილობითი მეტყველება თითქოს ზეპირმეტყველებას დაემსგავსა.

სოციალურ ქსელებში ნაკლებად ხდება ენობრივი ნორმების დაცვა, რაც კიდევ უფრო დიდი პრობლემაა. იშვიათად ხდება ქართული დამწერლობის გამოყენება. ხშირად აზრის გადმოსაცემად მომხმარებელი ლათინურ ასოებს იყენებს, რაც ვფიქრობ ქართულ ენას სავალალო მდგომარეობაში აგდებს.

დღესდღეობით საქართველოში ყველაზე ფართო გამოყენების სოციალური ქსელი არის ფაცებოოკ-ი.

ადამიანები ამ ქსელის გამოყენებით აქტიურად ურთიერთობენ, აქ აქვეყნებენ სხვა და სხვა შეტყობინებას, წერენ პირად წერილებს, აქტიურად იყენებენ განათლების სისტემაში, ბიზნესის სფეროში და ა.შ. თითქოს სოციალურ ქსელში ჩარ-

²² <https://cutt.ly/LefuGV3> (დამოწმებულია: 09.07.2017 წ.).

თული თითოეული ადამიანი ერთმანეთის ცხოვრების თანამოზიარე ხდება.

ისევე, როგორც პირისპირ საუბრისას, ელექტრონული კომუნიკაციის დროსაც ხდება ემოციის გამოხატვის მოთხოვნილება. სხვა და სხვა განწყობილებითა თუ მოქმედება-მდგომარეობით დატვირთული “ხატულების” / “ლიმილაკების” გარდა ემოციის გამოხატვა ხდება ბოლოკიდური ასოებისა და სასვენი ნიშნების “არაბუნებრივი განმეორებით” ე. წ. ჩათების ენისათვის დამახსიათებელია აგრეთვე სიტყვებისა და ფრაზების შემოკლება, საგანგებოდ გაზრდილი შრიფტით სიტყვებზე ხაზგასმა, თავისებური ტერმინოლოგია და სხვა.

ამგვარად ელექტრონულ კომუნიკაციაში მკვიდრდება დი-ალოგის ახალი ფორმა:

1. პარალინგვისტის ახალი სახეობანი (“ლიმილაკები“)
2. თხრობის მაქსიმალური ეკონომია
3. სპეციფიკური ტერმინოლოგია (ფუტკარაძე, 2008: 75)
4. აბრევიატურების გამოყენება

ქართველ მოსახლეობას სოციალურ ქსელებში აშკარად ეტყობა ინგლისური ენის გავლენა, რაც შემდგომ როგორც წერით, ასევე ზეპირ მეტყველებაშიც აისახება. გარდა ამისა, ასევე თავს იჩენს ხშირად წერისას სხვადასხვა შემთხვევებიც.

მაგალითისთვის სოციალურ ქსელ ფეისბუქზე დავაკვირდი სხვა და სხვა პიროვნებების (ჩვეულებრივი მოქალაქეების) მიერ განთავსებულ ფოტოებზე არსებულ კომენტარებს, სადაც გამოიკვეთა შემდეგი თავისებურებანი:

1. ხშირად ქართული ტექსტების დასაწერად გამოყენებულია ლათინური ანბანის ასოები.
2. გვხვდება ინგლისურენოვანი კომენტარები. მაგ: **super girls**.
3. გვხვდება შერეული სახით დაწერილი ტექსტები მაგ: სიყვარულები (სამი გულის სმაილი) **Otiko's Biirthday**, ადამიანად მხოლოდ მაშინ ვყრძნობ თავს როცა არავის ყბაში არ ვვარდები. (აქ გამორჩენილია სასვენი ნიშანი და შერეულია ლათინური ანბანის ასო წერისას “**ყრძნობ**“).
4. ასევე აბრევიატურები მაგ: ანა (გულის სმაილი) - ანა მიყვარხარ - მნიშვნელობით. ან მსჯ-ს მოგწერ პირადში (მესიჯს, მოკლე ტექსტურ შეტყობინებას მოგწერ პირად მიმოწერაში).
5. ხშირია თანხმობებისა და ხმობების განმეორების შემთხვევები ემოციის გამოსახატავად სიტყვებში; მაგ: **Gaixareett.**,

გილოცააავთ, **kargimgzavrobaaaa**.

6. სასვენი ნიშნების არასწორად გამოყენების ან საერთოდ არ გამოყენების შემთხვევები (დამახსიათებელია პუნქტუაციის სიმწირე) და სიტყვებს შორის დაშორებების არ არსებობის შემ-

თხვევები. მაგ: გილოცავთ (გულის სმაილი) სასახელო
გაგიზარდოთ!!! ძალიან ნაცნობი ჩანს სადაურია

Mikvarxartzalianzalian (გულის სმაილები).

7. რიცხვითი სახელის მართლწერის დარღვევის შემთხვევები:

“ქ. აბაშა 1 სკოლა 6 ივლისი 1 საათი“ (აქ ასევე არაა სასვენი ნიშნები გამოყენებული და უნდა იყოს 1-ლი. მსგავსი შემთხვევები ბევრი გვხვდება.).

“ქ. რუსთავი, 18 საჯარო სკოლა, 5 ივლისი, 11 საათი“ (წინადადების ბოლოს არ გვხვდება შესაბამისი სასვენი ნიშანი, უნდა იყოს მე-18.).

კიდევ ბევრი მსგავსი თავისებურება გვხვდება სოციალურ ქსელებში, სადაც ნათლად ჩანს, რომ წერილობითი მეტყველება დაემსგავსა ზეპირმეტყველებას. ვფიქრობ, მსგავსი შემთხვევები საფრთხეს ქმნის ქართული ენის გადაგვარებისას.

ლინგვისტიკის ფუძემდებელი დევიდ კრისტალი იძიებს იმ გავლენას, რომელსაც ინტერნეტი ახდენს ენაზე და ამბობს, რომ ინტერნეტისათვის დამახასიათებელია: ღიმილაკები, აბრევიატურები და მათი გაშიფვრა და შინაარსის გაგება შესაძლებელია მხოლოდ ინდივიდუალურად, კონკრეტული ინტერნეტ სიტუაციის გათვალისწინებით. იგი ფიქრობს, რომ ტექნოლოგიების განვითარებასთან ერთად უნდა მოხდეს ენის გრამატიკული მახასიათებლების გათვალისწინება და ავტომატური სიტყვის აღიარება.

ოქსფორდის ინგლისურენოვან ლექსიკონში, რომელშიც ყველაზე მეტი ინგლისური სიტყვაა განმარტებული, უკვე ოფიციალურად შეიტანეს ისეთი აბრევიატურები როგორებიცაა:

OMG, LOL და **♥**. “გულის სიმბოლო“. საქმე ისაა, რომ ინგლისურმა ენამ თავის ნაწილად აღიარა ინტერნეტსამყაროს მიერ მოტანილი ახალი სლენგები. ეს ძალიან თამამი ნაბიჯი იყო ალბათ, ენას მთლიანად შეცვლის, მაგრამ ყველაზე მთავარი ისაა, რომ აკადემიურმა სამყარომ აღიარა კიბერ რეალობის ძალა, ყველაზე საინტერესო კი ის, რომ თუ მაგალითად, მოსწავლე ინგლისურ ლიტერატურაში საშინაო დავალების მომზადებისას რვეულში ჩახატავს სიმბოლოს - **♥** - მასწავლებელმა აქ “სიყვარულისგან“ ნაწარმოები ზმნა უნდა იგულისხმოს.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია ის, რომ ოქსფორდის ინგლისური ენის კათედრა ენის მთავარ “კანონმდებლად“ ითვლება და ამ უნივერსიტეტსაც მსოფლიოში შემოქმედებითი წერის ყველაზე ძლიერი მიმართულება გააჩნია. ფორუმებისა და სოციალური ქსელების ეპოქის სამყარომ კი, თავად შექმნა ახალი, პორტატული ინგლისური ენა, რომელთან ბრძოლასაც აკადემიურმა საბჭომ ამჯობინა, ზავი დაედო მასთან.

ოქსფორდელი ენათმეცნიერების ამ საქციელმა დაადასტურა, რომ თანამედროვე ლიტერატურა თანამედროვე ტექნოლოგიებთან და თანამედროვე ადამიანებთან ერთად ვითარდება. მომავლის ლიტერატურა შესაძლოა მთლიანად ციფრულიც კი გახდეს²³.

სოციალური ქსელები ხელს უწყობს ასევე ენაში საჭიროების გარეშე შემოტანილი ახალი სიტყვების, ბარბარიზმების დამკვიდრებას. ხშირად გვხვდება facebook-ზე მიმოწერაში ბარბარიზმების გამოყენების შემთხვევები:

Like- მოიწინეს ნაცვლად (დაალაიქე)

User - მომხმარებლის ნაცვლად (იუზერი)

Share - გააზიარეს ნაცვლად (დააშაერე)

Post - გამოაქვეყნეს ნაცვლად (დაპოსტე)

Copy - გაამრავლეს ნაცვლად (დააკოპირე)

Sms- შეტყობინების ნაცვლად (დაამესიჯე)

ფაქტია, რომ ხშირად ინგლისური სიტყვებისათვის ქართული შესატყვისების მოძებნა ჭირს ხოლმე.

ზოგიერთ სოციალურ ქსელს ასოთა ლიმიტი გააჩნია, მაგალითად, ტვიტერის მომხმარებლებს ერთი შეტყობინებაში მხოლოდ 140 ასოს გამოყენება შეუძლიათ, ამ ფაქტმა წარმოშვა რიგი პრობლემები, როგორცაა აბრევიატურების პოპულარიზაცია და დამკვიდრება სალიტერატურო ენაში.

აბრევიატურებია:

2U- YOU- შენ

WBU- what about you- შენზე რას მეტყვი

Sry- sorry-მაპატიე

4ever- forever- სამუდამოდ

Pls- please-გთხოვ

Thnx- Thanks-გმადლობ

F2F- face to face- პირისპირ

4n- foreign-უცხოელი

143- I love you- მე შენ მიყვარხარ

მაგალითად, რიცხვებით აღნიშნული წინადადების 1, 4 და 3 განმარტება ასეთია, სიტყვა I- შედგება ერთი ასოსაგან, love - ოთხი ასოსაგან, you- სამი ასოსაგან და ვლებულობთ 143. ყოვე-

²³ <http://www.24saati.ge/weekend/story/15512-legalizebuli-internet-slengi-borkhesisa-da-umberto-ekos-universaluri-ena-da-kiber-qartuli> (დამოწმებულია: 19.12.2016 წ. 12:56სთ.)

ლივე ეს კი კოდურ სიტყვებს წააგავს და ამიტომაც იწვევს ახალგაზრდების დაინტერესებას.

მეცნიერები ვარაუდობენ, რომ თუ ეს ტენდენცია კვლავაც გაგრძელდა სულ რამდენიმე წელიწადში შესაძლებელია გაჩნდეს ახალი სამეტყველო ენა. "მომავლის ენა" რომელზეც იმეტყველებს ყველა ცივილური ადამიანი, რომელსაც აქვს შეხება სოციალურ ქსელებთან²⁴.

გერმანელი მედიაფსიქოლოგის, ნ. დორინგის მიხედვით, "ინგლისურში sms ენაში ხშირად ხდება სიტყვის ჩანაცვლება ასოთი" h გახდება უ, be-s - b. R გამოიყენება are-ის ნაცვლად, Why გახდება y , you-უ, ok-kk ან k (Doring, 2002:34). სოციალური ქსელების მომხმარებელთა ზრდამ (facebook, twitter, linkedin) ხელი შეუწყო sms ენის პოპულარიზაციას, მეცნიერები ინტერნეტში ხშირად გამოიყენებულ სიტყვებს ინტერნეტ სლენგსაც უწოდებენ²⁴.

ბრიტანული GCSE-ის გამოცდის ერთ-ერთი მოთხოვნაა, სტუდენტებმა არ გამოიყენონ შემოკლებები, თუმცა, ასევე აღსანიშნავია, რომ სასწავლო დაწესებულებათა ერთი ნაწილი არ ზღუდავს sms ენისა და სხვადასხვა ტიპის შემოკლებების გამოყენებას ნაშრომებში. ბარონს, ცნობილ ბრიტანელ მეცნიერს, მოსწავლის მიერ sms ენის გამოყენების მაგალითად მოჰყავს შემდეგი ტექსტი, როლელიც ერთ-ერთი ინგლისური საჯარო სკოლის მოსწავლემ, 13 წლის გოგონამ, დაწერა: "My smmr hols wr CWOT. B4, we used 2go2 NY 2C my bro, his GF & thr 3 :- kids FTF. ILNY, it's a gr8 plc." გამართული ინგლისურით ეს ტექსტი შემდეგნაირად დაიწერებოდა: "My summer holidays were a complete waste of time. Before, we used to go to New York to see my brother, his girlfriend and their three screaming kids face to face. I love New York. It's a great place"[Baron, 2001: 67].

მოკლე ტექსტური შეტყობინებების მომხრები ფიქრობენ, რომ ამგვარი ცვლილებები გარდაუვალია მოდერნიზაციისა და მიმდინარე ტენდენციების პირობებში. თანამედროვე ტექნოლოგიების ათვისება და თანამედროვე საკომუნიკაციო მეთოდების (შეტყობინებათა მომსახურება და ტექსტური მიმოწერა მობილური ტელეფონის მეშვეობით) მხარდაჭერა გარდაუვლად განაპირობებს ცვლილებებს პუნქტუაციასა და გრამატიკაში. მოკლე ტექსტური შეტყობინებები ხელს უწყობს ინგლისური ენის პოპულარიზაციას მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. სხვადასხვა ენაზე მოსაუბრე ადამიანები იყენებენ ინგლისურ ენაზე

²⁴ <http://ketevangiorgid.wordpress.com/2013/02/10/cosialuri-qselebi-da-mati-gavlena/> (დამოწმებულია: 19.10.2016 წ. 11:04 სთ.).

წარმოდგენილ ლოგოგრამებსა და პიქტოგრამებს. ისინი სიმბოლოთა მეშვეობით მნიშვნელობას ანიჭებენ სიტყვებს. ეს მეთოდი გამოიყენება სხვა ენებშიც, მაგალითად: ფრანგულში, გერმანულში, ჩინურში და სხვ. sms ენის მომხრეები მიიჩნევენ, რომ ეს ენა ზრდის ინგლისური ენის კრეატიულობას, რადგან ადამიანებს საშუალება ეძლევათ, შექმნან საკუთარი ემოციის გამომხატველი სიმბოლოები, აბრევიატურები, სლენგი, აკრონიმები. ინდივიდუალიზმისა და თავისუფლების შეგრძნება ალაფრთოვანებს ადამიანებს, ამიტომ მოკლე ტექსტური შეტყობინებების გამოყენება ხდება კომუნიკაციის დამყარების უფრო ეფექტური გზა. მაგ.: ფრანგულ ენაში გვხვდება იგივე მოკლე ტექსტური შეტყობინების მაგალითები, რომლებიც გვაქვს ინგლისურში.

მკვლევართა ერთი ნაწილი მიუთითებს მოკლე ტექსტური შეტყობინების ენის მრავალ უარყოფით მხარეზე და იმ საშიშროებებსა თუ სირთულეებზე, რომლებსაც მათი გამოყენება იწვევს.

ელისი (პროფესორი როდ ელისი) ფიქრობს, რომ მოკლე ტექსტებმა შეცვალა ადამიანების ინგლისური “წერისა და საუბრის მანერა“. იული თვლის, რომ “მოკლე ტექსტები მნიშვნელოვნად აკნინებს წერიითი კომუნიკაციის ხარისხს.“ სმს ენის გამოყენება მნიშვნელოვან უარყოფით გავლენას ახდენს როგორც ინგლისურ, ასევე მედიის ენაზე გლობალური მამტაბოთ. აქედან გამომდინარე უდავოა, რომ მომავალში ინგლისური ენის არსებობა თავისი პირვანდელი სახით ეჭვქვეშ დგება (იხ. გურგენიძე).

სოციალურ ქსელ facebook-ზე გარდსა ქართულენოვანი მომხმარებლებისა ასევე დავაკვირდი ინგლისურენოვან მომხმარებლებს; კერძოდ, მათ მიერ განთავსებულ ფოტოებზე კომენტარებში არსებულ მიმოწერას. ისინიც ქართველების მსგავსად:

1. იყენებენ წერისას ღიმილაკებს (ემოციის გამოსახატავად) მაგ: **Beauti** და (გულის სმაილი); **burning the midnight oil with my** (ერთვის გულის სმაილი და გაღიმებული სმაილი).
2. პასუხის გაცემისას, მიმართვისას (სახელის წინ იყენებენ ე.წ. ძალღუკას @) ხშირ შემთხვევაში. მაგ: **@Rosie: Thanks!, @Mac: thanks! Be safe brother!**
3. ასევე გვხვდება ხშირად აბრევიატურის “LOL” გამოყენების შემთხვევები კომენტარების წერისას. მაგ: **@Carlos: No problem! LOL**
4. გვხვდება ჭარბად საჭიროების გარეშე სასვენი ნიშნების (არაბუნებრივი განმეორების) შემთხვევები. მაგ:

Congratulations!!! You are the best!!!; my dear..; Very cool projects,bj!!!; garam masala...!!! Reminds me of somesing!!!

5. ემოციის გამოსახატავად გვხვდება თანხმომავნთა განმეორების შემთხვევები. მაგ: ohhhh! Wish we were there!!

დავაკვირდი facebook-ზე ასევე ეგვიპტელი მომხმარებლების მიმოწერას და ისინიც ხშირ შემთხვევებში იყენებენ ლათინური ანბანის ასოებს მიმოწერისათვის.

ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე ქართულ სოციალურ ქსელებში თავს იჩენს ენობრივი თავისებურებანი; კერძოდ:

1. ქართულ ანბანს ერევა ლათინური ანბანის ასოები;
2. ირღვევა წერილობითი მართლმეტყველების წესები;
3. ირღვევა მართლწერის წესები;
4. ირღვევა პუნქტუაციის წესები;
5. მკვიდრდება აბრევიატურების გამოყენების შემთხვევები;
6. მკვიდრდება სმაილების / ღიმილაკების / ხატულების გამოყენების შემთხვევები.
7. ხშირადაა ქართული ტექსტების დასაწერად გამოყენებული ლათინური ანბანის ასოები;
8. გვხვდება ინგლისურენოვანი კომენტარები;
9. გვხვდება შერეული სახით დაწერილი ტექსტები (ქართული-ინგლისური);

ვფიქრობთ, ყოველივე ეს ცუდად ზემოქმედებს ქართულ ენაზე და საფრთხეს ქმნის მსგავსი ფორმების კიდევ უფრო დამკვიდრებისას.

დამოწმებული ლიტერატურა:

სოციალური ქსელები, 2013.<https://cutt.ly/CefuHBs>დამოწმებულია: 09.07.2017წ.);

ფუტკარძე, 2008: ფუტკარძე, ნ. ინტერნეტის ენის ზოგი საკითხისათვის. ენათმეცნიერების საკითხები - II, თბ., 2008 წ.

<https://cutt.ly/NefuKTC> ;

<https://cutt.ly/sefuLYe> (დამოწმებულია: 19.12.2016წ. 12:56 სთ.;

<http://ketevangiorgid..wordpress.com/2013/02/10/cosialuri-qselebi-da-mati-gavlena/> (დამოწმებულია: 19.10.2016წ. 11:05 სთ.);

<https://cutt.ly/jefuZCm> (დამოწმებულია: 20.12.2016წ. 11:24 სთ.).

Marina Mtskerashvili

Linguistic Peculiarities of Social Networks

Nowadays social networks are actively used almost in all human activities. There are some popular social networks in Georgia, particularly (facebook, twitter, odnoklassniki, google+, forum, etc). Currently people of every generation are interested in social networks. In social networks of Georgian population one can obviously notice the influence of English language that will be reflected afterwards in written as well as in oral texts. The fact is that a new form of dialogue is established in electronic communication.

Results based on the observations on facebook outlines the following peculiarities:

1. Georgian alphabet letters are mixed with Latin ones.
2. Norms of writing are broken.
3. Norm of spelling are broken.
4. Norms of punctuation are broken.
5. Cases of using abbreviation are established.
6. Cases of using smiles are established.
7. It's common to use Latin letters for Georgian texts.
8. One can come across with English comments.
9. We meet a kind of mixed texts (Georgian, English).

In my opinion, all these changes badly influence Georgian language and cause firmer establishment of the abovementioned forms.